

Afrapportering til NETKU fra undersøgelse af kræftpatienters erfaringer med kræftbehandling i udlandet

Kræftens Bekæmpelse

Januar 2024

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	3
1.1 Behandling i udlandet.....	3
2. Metode.....	5
2.1 Spørgeskemaundersøgelse	5
2.2 Interviews.....	5
3. Resultater	7
3.1 Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.....	7
3.1.1 Kræftpatienters erfaringer med eller overvejelser omkring behandling i udlandet	8
3.2 Resultater fra interviewene.....	10
3.2.1 Baggrundskarakteristika for informanterne	12
3.2.2 Overvejelser omkring behandling i udlandet.....	13
3.2.3 Oplevelserne på det udenlandske behandlingssted	13
3.2.4 Rådgivning om kræftbehandling i udlandet	14
3.2.5 Råd til andre kræftpatienter	14
3.2.6 Ønsker til information vedrørende udlandsbehandling	15
4. Konklusion.....	16

1. Introduktion

I denne rapport præsenteres resultaterne fra en undersøgelse om kræftbehandling i udlandet. Kræftens Bekæmpelse har bistået NETKU i en mindre afdækning af området. Afdækningen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse og syv uddybende interviews med kræftpatienter. Formålet med undersøgelsen var at få indblik i kræftpatienters erfaringer med eller overvejelser om at søge behandling i udlandet. Undersøgelsen er udarbejdet på baggrund af en anmodning fra NETKU.

Baggrunden var, at NETKU i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse i flere år har forsøgt at fremskaffe data omkring, hvordan EU's Patientmobilitetsdirektiv (fra 2014) virker for danske kræftpatienter. En forespørgsel i 2020 til de fem regioner om regionernes sagsbehandling i relation til kræftpatienters behandling i udlandet gav begrænset information, idet kun to regioner gav præcise informationer om antallet af ansøgninger i henhold til patientmobilitetsdirektivet. Tre regioner ønskede ikke at give disse oplysninger begrundet af, at det vil være ressourcekrævende at tilvejebringe disse data, at data ikke kan viderebringes grundet GDPR, eller at data ikke findes på diagnoseniveau. De eneste officielle data, der efter vores viden findes, er de årlige opgørelser af antallet af patienter, som henvises til udlandsbehandling via Sundhedsstyrelsens Panel for Eksperimentel Behandling. Derfor besluttedes det på et møde mellem NETKU og Kræftens Bekæmpelse at forsøge at fremskaffe et datagrundlag via en undersøgelse i Kræftens Bekæmpelses digitale brugerpanel og via patientforeninger og netværk på kræftområdet.

1.1 Behandling i udlandet

Det kan være aktuelt at få kræftbehandling i udlandet af en række årsager, herunder hvis hospitalet i Danmark ikke kan overholde de maksimale ventetider, hvis den nødvendige behandling ikke tilbydes i Danmark eller hvis den behandling, patienten ønsker sig, ikke tilbydes i Danmark. Det er i visse tilfælde også muligt at blive henvist til forsøgsbehandling i udlandet.

Planlagt sygehusbehandling i EU/EØS-land

Der er mulighed for at modtage gratis planlagt sygehusbehandling i et andet EU/EØS-land. Dette kræver en henvisning fra egen læge, samt i udgangspunktet en forhåndsgodkendelse fra regionen. Patienten vil ofte selv skulle lægge ud for behandlingen på det udenlandske hospital, hvorefter patienten skal søge om refusion hos regionen. Regionen refunderer et beløb, der svarer til, hvad lignende behandling koster på et offentligt sygehus i Danmark. Hvis den

planlagte behandling kan tilbydes i Danmark inden for den maksimale ventetid, har patienten i udgangspunktet ikke ret til refusion. Kan den maksimale ventetid derimod ikke opfyldes i Danmark, er det hospitalets pligt at tilbyde et andet behandlingssted, og det er dermed også hospitalet, der kontakter det udenlandske hospital.

Nødvendig specialbehandling i udlandet

Det er muligt at modtage specialbehandling i udlandet, hvis den nødvendige kræftbehandling ikke tilbydes i Danmark. Dette er gratis, og det vil være læger, som har den højeste ekspertise inden for det pågældende sygdomsområde, der vurderer, om det er nødvendigt med behandling i udlandet.

Behandling i udlandet for egen regning

Det er også muligt at få behandling i udlandet for egen regning, hvis patienten ikke kan få den ønskede behandling i Danmark. Her skal patienten selv kontakte det udenlandske hospital. Det anbefales at patienten involverer egen læge i overvejelserne.

Forsøgsbehandling

Slutteligt er det muligt at blive henvist til gratis forsøgsbehandling i udlandet, ved at kontakte egen hospitalslæge. Lægen kan henvise patienten til forsøgsbehandling, hvis det vurderes, at der findes en relevant forsøgsbehandling i udlandet, hvis patienten har en livstruende sygdom, og alle andre muligheder for behandling er udtømte.

2. Metode

Resultaterne i denne rapport er baseret på kvantitative og kvalitative data fra spørgeskemaundersøgelsen samt uddybende interviews. De kvantitative data præsenteres i tabeller. De kvalitative data, herunder åbne besvarelser fra spørgeskemaundersøgelsen og uddybende interviews, er kategoriseret og beskrevet narrativt. Data fra spørgeskemaundersøgelsen og de uddybende interviews er behandlet i overensstemmelse med GDPR og er anonymiserede. Det er vigtigt at tage forbehold for, at rapporten kun er baseret på informanter tilknyttet Kræftens Bekæmpelses Brugerpanel og patientforeninger og netværk på kræftområdet. Resultaterne afspejler derfor oplevelser blandt denne respondentgruppe.

2.1 Spørgeskemaundersøgelse

Kræftpatienterne blev rekrutteret via Kræftens Bekæmpelses digitale brugerpanel og gennem opslag fra en række kræftspecifikke patientforeninger. Det digitale brugerpanel består af omkring 900 kræftpatienter, pårørende og efterlevende, som har tilmeldt sig panelet for en periode på højst to år. Årligt får panelisterne tilsendt omkring 8-12 spørgeskemaundersøgelser. Panelet har en overrepræsentation af kvinder og personer med højt uddannelsesniveau, sammenlignet med fordelingen i den generelle danske befolkning. Spørgeskemaet bestod af både spørgsmål med svarkategorier og spørgsmål med åbne besvarelser. Spørgeskemaundersøgelsen var åben for besvarelser i perioden 8.-22. april 2022.

Kræftpatienterne blev blandt andet spurgt ind til:

- Om de har overvejet at søge behandling i udlandet
- Om de har søgt om og fået behandling i udlandet
- Om de har søgt om og fået refusion for behandling i udlandet¹
- Om de har fået rådgivning hos Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling og hvad panelet eventuelt har anbefalet²

2.2 Interviews

På baggrund af spørgeskemabesvarelserne, blev der rekrutteret kræftpatienter til uddybende interviews. 10 kræftpatienter blev tilfældigt udvalgt ud af 77, som havde indvilliget i at

¹ Refusion fra regionerne: <https://stps.dk/da/eu-sygesikring/soeg-refusion/>

² Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling: <https://www.sst.dk/da/viden/Sygdomme/Kraeft/Eksperimentel-behandling>

Kræftens Bekæmpelse måtte kontakte dem og på baggrund af deres besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen, så der som udgangspunkt skulle være mindst to kræftpatienter fra hver af følgende grupper:

1. Kræftpatienter, som har svaret ja til at have overvejet at søge udlandsbehandling, men ikke realiseret ønsket
2. Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og søgt refusion hos regionerne, men fået nej til refusion
3. Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og fået ja til refusion fra regionerne
4. Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og som ikke har søgt refusion hos regionerne
5. Kræftpatienter, som har fået rådgivning hos Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling, og fået ja til (betalt) udlandsbehandling
6. Kræftpatienter, som har fået rådgivning hos Sundhedsstyrelsens panel for eksperimentel behandling, og fået nej til (betalt) udlandsbehandling

Der kunne være et overlap således, at samme kræftpatient repræsenterede mere end én af ovenstående kategorier.

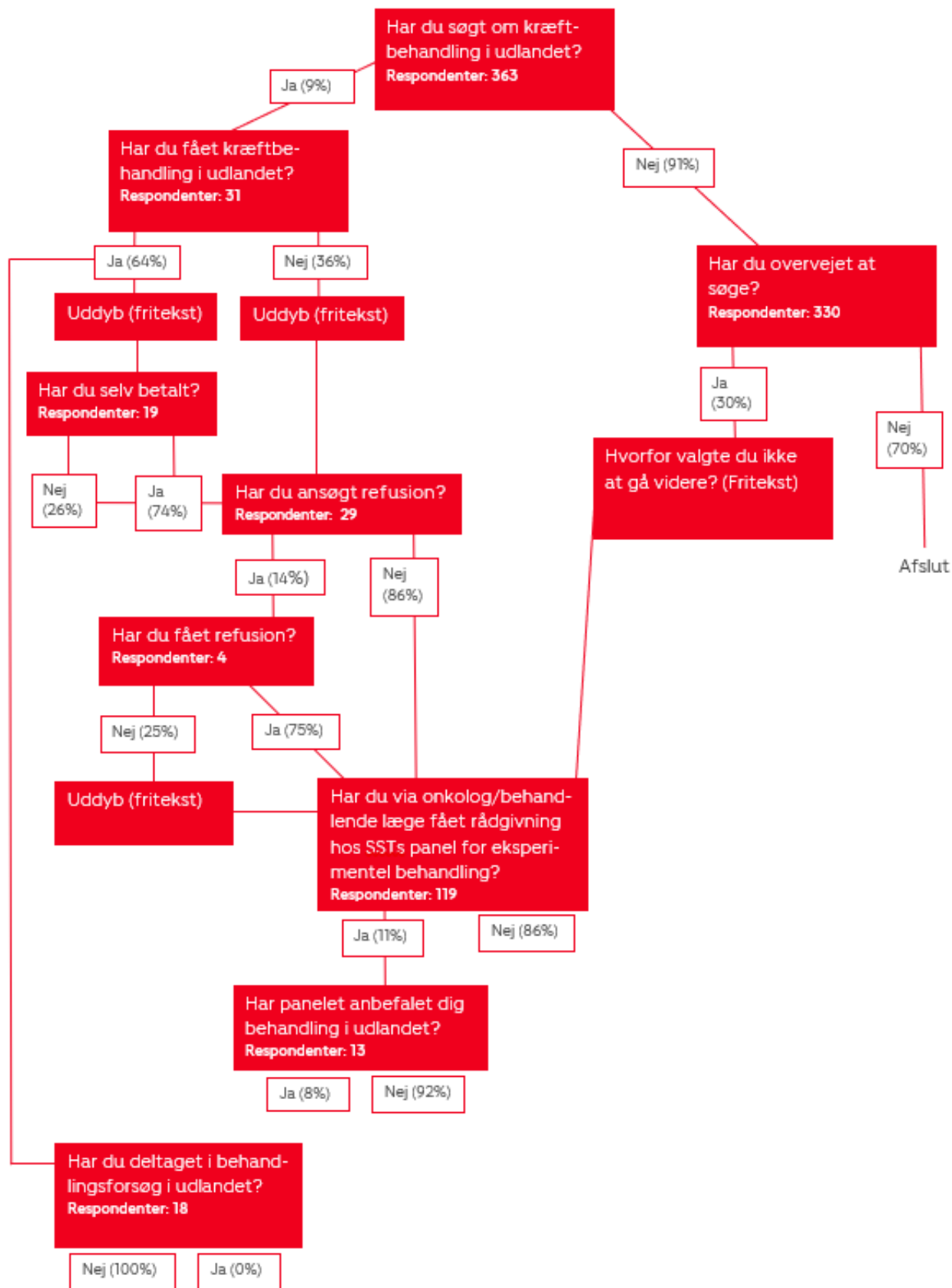
I samarbejde med NETKU blev der udarbejdet en interviewguide. En medarbejder fra enheden for Kvalitet & Udvikling i Kræftens Bekæmpelse rekrutterede kræftpatienterne via Kræftens Bekæmpelses brugerpanel, ved at udsende e-mails med en invitation til et uddybende interview. De uddybende interviews blev gennemført i efteråret 2022 enten over Teams eller telefonisk. Interviewene varede mellem 30 og 60 minutter og foregik således, at interviewerens præsenterede sig selv, formålet med undersøgelsen, samt indhentede en samtykkeerklæring fra informanten. Dernæst blev informanten spurgt ind til vedkommendes overvejelser om behandling i udlandet, om han/hun kendte til muligheden for refusion fra det offentlige, om han/hun havde råd til andre kræftpatienter, som går med overvejelserne om at søge behandling i udlandet samt om ønsker til information og rådgivning til kræftpatienter om behandling i udlandet. Derudover blev de kræftpatienter, som havde fået behandling i udlandet, spurgt ind til deres oplevelser på behandlingsstedet samt deres forhold til det danske sundhedsvæsen.

3. Resultater

3.1 Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt til 689 kræftpatienter i Kræftens Bekæmpelses digitale brugerpanel. Derudover blev undersøgelsen delt af en række sygdomsspecifikke patientforeninger. I alt deltog 363 kræftpatienter i spørgeskemaundersøgelsen, hvoraf 31 havde søgt kræftbehandling i udlandet. Ud af de 31 patienter, der havde søgt om kræftbehandling i udlandet, havde 19 af dem fået behandling i udlandet. Baseret på besvarelser fra de kræftpatienter, som deltog via Kræftens Bekæmpelses brugerpanel, var to ud tre kvinder, to ud af tre havde en videregående uddannelse, hver tredje har/har haft brystkræft og hver tredje var på pension/efterløn.

Figur 1. Flowchart over deltagere i spørgeskemaundersøgelsen.

3.1.1 Kræftpatienters erfaringer med eller overvejelser omkring behandling i udlandet

Ud af de 332 kræftpatienter, som ikke havde søgt behandling i udlandet, havde 100 (30%) overvejet at søge behandling i udlandet. For langt de fleste af respondenterne (40) handlede det om, at det ikke blev/er blevet aktuelt endnu. Flere af dem angav, at de stadig overvejede det, at de så det som en mulighed i tilfælde af recidiv, at de blev tilbudt tilsvarende behandling i Danmark eller at de først vil gøre brug af behandling i udlandet, når der ikke var flere muligheder i Danmark.

En anden stor gruppe af respondenter (20) havde økonomi som en barriere for at søge behandling i udlandet. 18 af respondenterne svarede også, at det for dem handlede om usikkerhed, uklarhed eller at det er uoverskueligt. Det handlede fx om, at de havde svært ved at vide om den behandling, de blev tilbudt i Danmark, var på niveau med behandling i udlandet, om at de ikke vidste hvilken behandling eller hvor de skal søge, eller at de syntes, at der er mange praktiske ting, der skal være styr på. 7 respondenter svarede, at de ikke søgte behandling i udlandet, fordi de følte sig trygge eller havde tillid til behandlingen i Danmark. En enkelt af disse svarede dog, at vedkommende manglede tillid til Medicinrådets økonomiske beslutninger og derfor stadig godt kunne overveje at søge behandling i udlandet. 3 respondenter manglede støtte fra hospital eller læge i Danmark og 3 respondenter nævnte sprogbarrierer (fx at få oversat lægejournal). Til sidst er der enkelte respondenter, der nævner, at de afventer godkendelse af behandling i Danmark, corona, ventelister og at de fandt anden behandling (naturmedicin) i stedet.

I alt angav 11 kræftpatienter, at de ikke havde fået realiseret deres ønske om at få behandling i udlandet, selvom de havde søgt om det. Et par af kræftpatienterne fik ikke behandling i udlandet, fordi deres forudsætninger ændrede sig (f.eks. pga. recidiv), andre turde ikke/havde ikke modet og andre lyttede til deres læger, som ikke mente, at det var den bedste mulighed for dem. Derudover var der én kræftpatient, der fik tilbudt den ønskede behandling i Danmark og én der ikke havde økonomien til det.

19 af de kræftpatienter, som deltog i spørgeskemaundersøgelsen, havde modtaget behandling i udlandet. Tabel 1 viser i hvilket land behandlingen foregik, hvilken slags behandling de fik samt årsagen til, at de havde søgt om behandling i udlandet.

Tabel 1: Behandlingssted, behandlingstype og årsag til at kræftpatienten søgte udlandsbehandling		
Behandlingssted <i>n=15</i>	Tyskland	7
	Østrig	2
	Finland	2
	Thailand	1
	Norge	1
	Spanien	1
	Schweiz	1
Behandlingstype <i>n=14</i>	Operation	3
	Strålebehandling	3
	Lutetium behandling	3
	Regional kemoterapi	3
	Car-t	1
	Andet	1
	Årsag til at kræftpatienten søgte udlandsbehandling <i>n=8</i>	Behandling ikke godkendt/tilbudt i Danmark
Blev tilbudt livsforlængende, men ikke kurativ behandling i Danmark		1
Ikke godkendt til aldersgruppen i Danmark		1

Langt de fleste af de kræftpatienter, som havde fået behandling i udlandet, havde fået det i Tyskland. De hyppigste behandlingstyper var: Operation, strålebehandling og regional kemoterapi. De fleste kræftpatienter rejste til udlandet, da den pågældende behandling enten ikke var godkendt i Danmark eller fordi de ikke var blevet tilbudt den. En enkelt kræftpatient uddybede, at vedkommende kun blev tilbudt livsforlængende behandling i Danmark, hvorimod vedkommende blev tilbudt kurativt intenderet behandling i udlandet.

3.2 Resultater fra interviewene

Ud af de 77 kræftpatienter, der indvilligede i, at Kræftens Bekæmpelse måtte kontakte dem, modtog 20 kræftpatienter en invitation til at deltage i et uddybende interview. 9 kræftpatienter indvilligede i at deltage. 2 ud af de 9 kræftpatienter, som ønskede at deltage i

et uddybende interview måtte aflyse på grund af manglende overskud eller indlæggelse. Det resulterede derfor i syv gennemførte interviews, seks som foregik over Teams og ét telefonisk. Interviewene er anonyme. I tabel 2 er det illustreret, hvilke grupper informanterne tilhører. Tre informanter repræsenterede mere end én af de nedenstående kategorier.

Tabel 2: Gruppering af informanter	
Grupper	Antal informanter
Kræftpatienter, som har svaret ja til at have overvejet at søge udlandsbehandling, men ikke realiseret ønsket	3
Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og søgt refusion hos regionerne, men fået nej til refusion	1
Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og fået ja til refusion fra regionerne	1
Kræftpatienter, som har svaret ja til at have fået behandling i udlandet og som ikke har søgt refusion hos regionerne	1
Kræftpatienter, som har fået rådgivning hos Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling, og fået ja til (betalt) udlandsbehandling	1
Kræftpatienter, som har fået rådgivning hos Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling, og fået nej til (betalt) udlandsbehandling	3

3.2.1 Baggrundskarakteristika for informanterne

Tabel 3 viser baggrundskarakteristika for de syv kræftpatienter, som deltog i interviewene. Tre af kræftpatienterne havde modtaget behandling i udlandet, mens de resterende fire enten havde søgt eller havde overvejet at søge behandling i udlandet.

Tabel 3: Baggrundskarakteristika for informanterne				
	Køn	Alder (år)	Diagnose	Behandlingstype
<i>Kræftpatient 1 – Gruppe 1</i>				
	Kvinde	69	Brystkræft og hjernekræft	Strålebehandling, operation
<i>Kræftpatient 2 - Gruppe 1</i>				
	Kvinde	46	Livmoderhalskræft og ukendt tumor	Strålebehandling, kemoterapi, operation
<i>Kræftpatient 3 – Gruppe 4 og 6</i>				
	Mand	66	Spytkirtelkræft	Operation, medicinsk
<i>Kræftpatient 4 – Gruppe 3</i>				
	Mand	66	Prostatakræft	Medicinsk, strålebehandling, operationer, kemoterapi
<i>Kræftpatient 5 – Gruppe 6</i>				
	Mand	67	Prostatakræft	Medicinsk
<i>Kræftpatient 6 – Gruppe 1 og 6</i>				
	Mand	69	Prostatakræft	Strålebehandling, operation
<i>Kræftpatient 7 – Gruppe 2 og 5</i>				
	Mand	71	Lymfekræft	Immunterapi, kemoterapi

3.2.2 Overvejelser omkring behandling i udlandet

Alle syv kræftpatienter blev spurgt til deres overvejelser omkring behandling i udlandet. To kræftpatienter oplevede, at beskeden om, hvor længe de havde tilbage at leve i, var altafgørende for, hvorfor de overvejede at søge behandling i udlandet.

"Jeg havde 1-2 år tilbage at leve i - så tror jeg at man vil gøre meget".

- Kræftpatient

Seks kræftpatienter oplevede, at behandlingsmulighederne i Danmark ikke var tilstrækkelige. En af kræftpatienterne uddybede, at han var *"lettere frustreret over systemets mangel på tilbud og manglende interesse, fordi de har deres standardbehandlinger"*. En anden kræftpatient fortalte, at han ikke følte sig som en individuel person i sit eget kræftforløb, men i stedet som en af mange, der skal passe ind i en bestemt kasse med kræftbehandlinger.

Tre kræftpatienter fortalte, at de oplevede manglede støtte fra det danske sundhedssystem i forhold til at få opbakning og information om behandling i udlandet. En kræftpatient nævnte, at selvom behandlingen var en mulighed i Danmark, så ville det danske sundhedsvæsen ikke tilbyde ham den. En anden kræftpatient manglede information fra lægerne og måtte derfor tage sagen i egen hånd.

En kræftpatient nævnte, at overvejelserne omkring behandling i udlandet også handlede om at komme på benene hurtigst muligt og tilbage på arbejdsmarkedet, til sport og familie, hvor han var glad, tryk og oplevede at have succes. For en del af kræftpatienterne spillede det økonomiske aspekt en rolle i fravalget af behandling i udlandet samt at de ikke følte, at de var garanteret en gavnlig effekt af behandlingen.

3.2.3 Oplevelserne på det udenlandske behandlingssted

To af de kræftpatienter, som havde modtaget behandling i udlandet, fortalte, at de oplevede, at de blev mødt med en stor professionalisme på behandlingsstedet. En kræftpatient oplevede, at professoren på det udenlandske behandlingssted gav ham et håb for fremtiden, hvilket han ikke oplevede at få på det danske sygehus.

3.2.4 Rådgivning om kræftbehandling i udlandet

Hospitalslæger har mulighed for at spørge Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling, om det vil anbefale, at patienten tilbydes en given behandling. Panelet er nedsat af Sundhedsstyrelsen og rådgiver hospitalsafdelingerne i spørgsmål om eksperimentel behandling. Seks af informanterne kendte til Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling. Fire af informanterne har via lægen fået rådgivning fra panelet, men oplevede at have modtaget et 'overfladisk' og 'hurtigt' svar om, at panelet ikke ville anbefale kræftbehandling i udlandet.

En af kræftpatienterne beskrev, at han havde indhentet en second opinion fra tre læger på tre forskellige sygehuse, som objektivt gennemgik og vurderede hans sygehistorie. Alle tre læger vurderede, at patienten ville have gavn af behandling i udlandet, men i forbindelse med gentagende diskussioner mellem patient og regioner, var en gruppe overlæger, ifølge patienten, årsagen til, at det ikke blev godkendt.

En anden kræftpatient havde, som den eneste, modtaget refusion fra regionerne, men havde oplevet det som en udfordrende proces. Patienten beskrev, at det tog ham fem år at få medhold i sagen og få alle udgifterne til behandlingen betalt. Patienten fik blandt andet hjælp fra et familiemedlem, som er onkolog, og et andet familiemedlem, som er tidligere professor i jura med speciale i erstatningsret. I forlængelse heraf nævnte patienten, at han ikke kunne have gjort det uden hjælp fra sine familiemedlemmer.

3.2.5 Råd til andre kræftpatienter

Der var flere råd til andre kræftpatienter, som gik igen i de syv interviews. Kræftpatienterne fortalte, at det kræver et stort overblik at søge samt få behandling i udlandet, fordi der er meget information man som patient skal holde styr på. Derudover foregår meget af informationen og kommunikationen mellem patient og behandlingsstederne på engelsk, hvilket for nogen kan være en barriere. Et andet råd, som gik igen var, at det kan være fordelagtigt på forhånd selv at søge information om behandling i udlandet, for på den måde at være godt forberedt. Kræftpatienterne uddybede, at processen kan være hård og lang, hvorfor det er vigtigt at kræftpatienter, som overvejer at søge behandling i udlandet, er godt forberedte og eventuelt også involverer egne læger og familie i processen.

3.2.6 Ønsker til information vedrørende udlandsbehandling

Flere af informanterne i interviewene oplevede, at der mangler en udtømmende liste over behandlingsmuligheder både i Danmark og i udlandet.

En af kræftpatienterne fortalte, at han havde oplevet, at mange patienter, som spørger Kræftens Bekæmpelse til råds, ender i rådvildhed ift. hvilke muligheder der er for behandling i Danmark og i udlandet.

Et andet ønske gik på at få mere information om, hvad priserne for behandling er for den enkelte patient i Danmark sammenlignet med i udlandet. Blandt kræftpatienterne var der generelt et ønske om mere information om priserne på behandling i udlandet.

Selvom informanterne mente, at Kræftens Bekæmpelse burde være den ledende aktør inden for beslutningstagningen ift. hvilke behandlingsmuligheder, der skal være til rådighed for danske patienter, var de klar over, at det ikke er Kræftens Bekæmpelse der godkender kræftbehandlingerne i Danmark. Alligevel havde informanterne et ønske om, at Kræftens Bekæmpelse skal gøre mere for at have en større indflydelse på, hvilke behandlingsmuligheder, der tilbydes i Danmark. Dette ønske begrundes med, at et behandlingsforløb i udlandet kan være hårdt for en kræftsyg patient, især hvis vedkommende ikke har ressourcerne eller støtten til det, hvorfor et behandlingsforløb i Danmark i disse tilfælde vil være at foretrække.

Kræftpatienterne foreslog tre konkrete indsatser, som de mente kunne gavne dem i deres behandlingsforløb:

1. En fond, der kan hjælpe patienter, hvor der ikke længere er effektive behandlingsmuligheder i Danmark.
2. Samarbejde med andre hospitaler i udlandet.
3. Juridisk rådgivning og støtte fra Kræftens Bekæmpelse ift. finansiering af behandling i udlandet.

4. Konklusion

Ud fra spørgeskemaundersøgelsen havde 31 kræftpatienter søgt kræftbehandling i udlandet, hvoraf 19 af dem havde fået kræftbehandling i udlandet. Ud af de 330 kræftpatienter, som ikke havde søgt behandling i udlandet, havde 99 patienter overvejet at søge kræftbehandling i udlandet. Blandt de patienter, der fik behandling i udlandet, foregik de fleste på behandlingssteder i Tyskland og årsagen til, at der var søgt om behandling i udlandet var i mange tilfælde, at behandlingen ikke blev tilbudt i Danmark.

De uddybende interviews med syv kræftpatienter viser, at især det økonomiske aspekt kan opleves som en barriere for at søge kræftbehandling i udlandet. To af patienterne havde desuden fravalgt at få behandling i udlandet, da de følte, at de ikke var garanteret en gavnlig effekt af behandlingen.

Patienterne oplevede generelt, at de var meget overladt til sig selv i forhold til at afsøge mulighederne for behandling i udlandet. Flere kræftpatienter følte, at de manglede støtte fra det danske sundhedssystem i forhold til at få opbakning og information om behandling i udlandet. Flere af informanterne i interviewene havde et ønske om en udtømmende liste over behandlingsmuligheder både i Danmark og i udlandet, samt et overblik over priserne på behandling i udlandet.

Seks af informanterne kendte til Sundhedsstyrelsens rådgivende panel for eksperimentel behandling, hvoraf fire via lægen havde fået rådgivning fra panelet. De fik alle svar om at panelet ikke ville anbefale kræftbehandling i udlandet.

De kræftpatienter, der havde fået behandling i udlandet, fortalte i interviewene, at de havde haft gode oplevelser på behandlingsstedet i udlandet, hvor de blev mødt med professionalisme og oplevede håb.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen giver et indblik i kræftpatienters overvejelser om og erfaringer med behandling i udlandet. Dog er det vigtigt at bemærke, at spørgeskemaet er sendt ud gennem Kræftens Bekæmpelses brugerpanel og en række kræftspecifikke patientforeninger og netværk. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er baseret på et begrænset datagrundlag, med relativt få patienter, der har modtaget behandling i udlandet og interviewene er ligeledes baseret på erfaringer og oplevelser fra få patienter. Undersøgelsens resultater afspejler således oplevelser blandt den valgte respondentgruppe.